

Araştırma Makalesi

KOSGEB Girişimcilik Eğitimlerinin Değerlendirilmesi: Kırklareli Örneği¹

Ramazan Tiyek²

Özet

Girişimcilik eğitimleri, işsizlik problemine alternatif bir çözüm olarak değerlendirilebilir. KOSGEB'in yapmış olduğu Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri'nin etkinliğinin değerlendirilmesi araştırmanın amacını oluşturmaktadır. 2015 yılı içerisinde KOSGEB Kırklareli İl Müdürlüğü bünyesinde gerçekleştirilen Uygulamalı Girişimcilik Eğitimlerine katılanlardan 40 kişi ile görüşme yapılarak veriler toplanmıştır. Araştırma kapsamında görüşleri değerlendirilenlerin % 60 (24 kişi) gibi büyük çoğunluğu herhangi bir işte çalışmayan ve öğrencilerden oluşmaktadır. Katılımcıların çoğunluğu (% 72,5; 29 kişi) kendi işini kurabilmek amacıyla Girişimcilik Kursuna katıldıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların çoğunluğu girişimci olmaya cesaret edemeyişinden ve girişimcilik konusunda bürokratik işlerin fazla oluşundan şikayetçi olurken, sadece % 5'i (2 kişi) KOSGEB Girişimcilik Desteği'nden yararlanarak kendi işyerini açmıştır.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, Girişimcilik Eğitimi, Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi, KOSGEB.

Evaluation of KOSGEB Entrepreneurship Training: Example of Kırklareli

Abstract

Entrepreneurship training can be considered as an alternative solution to the unemployment problem. The evaluation of the effectiveness of the Applied Entrepreneurship Trainings that KOSGEB has done is the purpose of the research. 40 participants from the participants of Applied Entrepreneurship Trainings held in Kırklareli Provincial Directorate of KOSGEB were interviewed and data were collected in 2015. The vast majority of the respondents, who are evaluated as part of the survey, account for 60% (24 people) of whom are not working or student. The majority of the participants (72.5%, 29 people) stated that they participated in the Entrepreneurship Course in order to establish their own business. Only 5% (2 people) opened their own business by benefiting from KOSGEB Entrepreneurship Support, while the majority of the participants complained that they did not dare to be entrepreneurs and that the bureaucratic work on entrepreneurship was excessive.

Key Words: Entrepreneurship, Entrepreneurship Training, Applied Entrepreneurship Training, KOSGEB.

---

¹ Makale Gönderim Tarihi: 30.05.2018

Makale Kabul Tarihi: 02.07.2018

² Doç. Dr. Kırklareli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi Bölümü, ramazan.tiyek@klu.edu.tr

Ramazan Tiyek

Giriş

Girişimcilik, bireylerin başkalarına bağımlı olmadan kendi işlerini kurarak çalışabilmelerine imkan tanımaktadır. Girişimci olan bireyler bazen başkalarının yanında usta-çırak ilişkisi çerçevesinde bazen de bu tür bir ilişkiye gerek duymadan kendi işlerini kurabilmektedirler. Son zamanlarda Türkiye’de özellikle işsizlik oranlarının azaltılmak istenmesi nedeniyle girişimci sayılarını artırmaya yönelik girişimcilik kursları düzenlenmektedir. Girişimcilik kursları, kendi işini kurmak isteyen kişilerin genel olarak girişimcilik ile ilgili bilgi ve eğitim seviyelerini artırmak amacıyla gerçekleştirilen eğitim programlarıdır. Girişimci bireylerin sayılarının artması hem ilgili kişilerin iş sahibi olmalarına katkı sağlayacak hem de girişimci olan kişilerin kendi açmış oldukları işyerlerinde çalışmaya başlatılan bireylerle birlikte başkalarının da iş sahibi olmalarına katkı sağlayacaktır. Yeni yatırım imkanları ve üretimin çeşitlendirilmesi ile birlikte sadece bir kişinin değil, birden fazla kişinin istihdam edilebileceği yeni bir çalışma hayatı oluşacaktır.

Araştırma kapsamında Kırklareli ili genelinde gerçekleştirilen Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri’nin etkinliği değerlendirilmiştir. İl genelinde Kırklareli İŞKUR Müdürlüğü, KOSGEB Trakya Bölgesi ile Trakya Kalkınma Ajansı gibi kurumlar girişimcilik kursları düzenlemektedirler. Girişimci sayısının artırılması amacıyla düzenlenen Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi kursları ne kadar verimli olmuştur? sorusu araştırmanın özünü oluşturmaktadır. Dolayısıyla girişimcilik eğitimi öncesi ve sonrası durumun karşılaştırılabilmesi de yapılmaktadır. Araştırma sonunda girişimcilik kurslarına katılanların az bir kısmının eğitimin amacına uygun bir şekilde kendi işyerlerini açtıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin kendi işyerlerini açamamalarında; “girişimcilik konusunda çok ciddi hareket edememeleri, risk almaktan kaçınmaları, eğitime katılmanın bir gereği olarak herhangi bir planlamada bulunmadan doğrudan girişimcilik teşviklerinden yararlanabileceklerini düşünmeleri” gibi faktörlerin etkili olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

1. Girişimcilik ve Girişimcilik Eğitimi

Ünlü yönetim düşünürü Peter Drucker’e göre girişimcilik, olağanüstü özellikler gerektiren bir sihirbazlık, gizemlilik olmadığı gibi kişinin sahip olduğu genleri ile de ilgili bir şey değildir. Risklerin alınması, sonuçların yönetilmesi ve çıktıların öğrenilmesinden ibaret olan bir davranış formu olarak değerlendirilmekte olup bu da eğitim ile öğrenilebilen bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Chimucheka, 2014: 404). Her şeyden önce bir zihniyet olan girişimcilik; bir kişinin, bağımsız veya bir organizasyon içinde, bir fırsatı belirleme ve yeni bir değer yaratmak veya ekonomik bir başarı sağlamak için söz konusu fırsata yönelme motivasyonu ve kapasitesini ifade etmektedir (Doğan, 2010: 26). Aslında yapılan tanımlar birlikte değerlendirildiğinde yenilik kaynağı, yeni vizyon ve iş geliştirme ile şirketler için yöntemler ve organizasyonların oluşturulmasına hizmet etmektedir. Bu nedenle girişimcilik kar amacı gütmeyen kuruluşlar da dahil olmak üzere her türlü organizasyonda uygulanabilir (Lee, Chang ve Lim, 2005: 28). Girişimcilikte, sahiplikten ziyade liderlik önemlidir (Doğan, 2010: 24). Girişimcilik, risk ve belirsizlik şartlarında, kazanç sağlama ve büyüme amacıyla yenilikçi bir ekonomik organizasyonun oluşturulmasıdır (Doğan, 2010: 29).

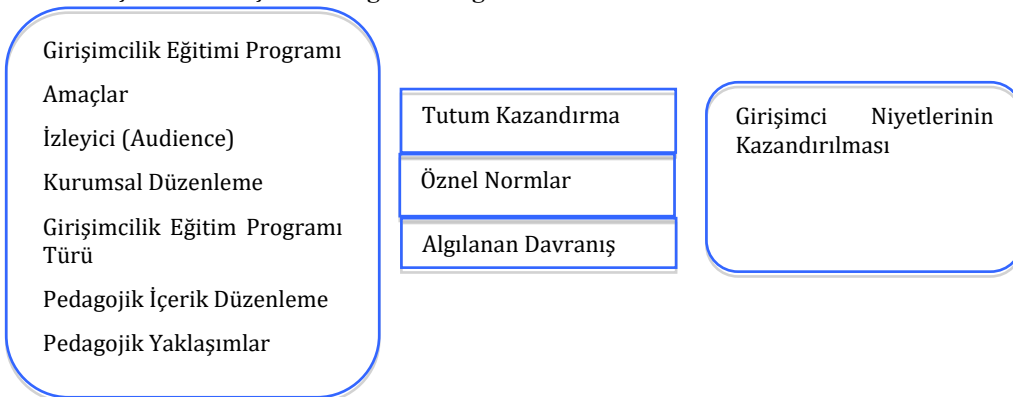
Özellikle, girişimciliğin öğrenilebileceğinin anlaşılmasından sonra olmak üzere girişimcilik eğitimleri gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Girişimcilik ile ilgili akademik çalışmaların 1973'lü yıllardan sonra yapıldığı ortaya çıkmaktadır. İlk çalışmaların girişimcilik anlayışının tasarımının kavranılması ve küçük işletmelerde gerçekleştirilen eğitimleri anlamak üzerine yoğunlaştıkları anlaşılmaktadır (Pittaway, Ferrier, Aissaoui ve Mass, 2017: 6). Girişimcilik eğitimi, bir işi başarıyla kurmayı ve işletme için gerekli yetkinlikleri geliştirmeyi içermektedir (Chimucheka, 2014: 406).

Girişimcilik Eğitimi, girişimci olmak isteyen kişilerin girişimcilik ile ilgili yönlerinin geliştirilmesine katkı sağlayacak olan bilgilerin aktarılması sürecidir. Ülkemizde Girişimcilik eğitimleri KOSGEB (Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı) tarafından "Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri" başlığı altında düzenlenmektedir. Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri, ülkede girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması ve başarılı işletmelerin kurulması genel hedefine uygun olarak; girişimcilerin iş kurma ve yürütme konularında bilgi ve beceri sahibi olmaları, bu süreçte kendi rol ve sorumluluklarının farkına varmaları ve kendi iş fikirlerine yönelik iş planı hazırlayabilecek bilgi ve deneyim kazanmaları amacıyla düzenlenmektedir (<http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/1231/girisimcilik-destek-programi>). Bu eğitim sayesinde, kursiyerler ilk aşamada, girişimcilik potansiyelini ortaya çıkarabilecek; ikinci aşamada da, iş fikrini ortaya koyup, iş planı geliştirebileceklerdir (Mutlu, 2014: 6).

Eğitim sadece girişimciliğin başlangıç aşaması için değil, ilerleyen aşamalarında da karşılaşılan problemlerin çözümünde yardımcı olmaktadır (Bozkurt, 2011:29). Özellikle girişimcilik eğilimi olan kişilerde girişimcilik eğitimleri daha fazla önem kazanmaktadır.

Girişimcilik eğitimi sonunda belirli özelliklerin kazanılması beklenmektedir. Eğitim içeriğinin teknik beceriler, işletme yönetimi ve kişisel girişimcilik becerilerini kazandıracak şekilde düzenlenmesi gerekir. Kişisel girişimcilik becerileri ile yöneticilikten farklı bir kavramın anlaşılması gerektiği unutulmamalıdır (Ogundele, Akingbale ve Akinlabi, 2012: 150).

Şekil 1: Girişimcilik Eğitimi Değerlendirme Modeli

Ramazan Tiyek

Kaynak: Fayolle, Gailly ve Lassas-Clerc, 2006: 513.

Girişimcilik eğitiminin; tutum, değer ve motivasyon düzeyinde bilinç, yeteneklerinin farkına varmak, kısa ve uzun dönemli sosyal becerilere sahip olmak, sezgi ve bilgi gücüne sahip olmak gibi durumların oluşmasına katkı sunması beklenmektedir (Fayolle, Gailly ve Lassas-Clerc, 2006: 514). Ayrıca girişimcilik eğitime katılmış olan bireylerin; dinamizm, araştırma, keşif, proaktiflik, risk alma, taahhüt, hırs, yatırım ve meydan okuma gibi işlevsel özelliklere sahip olmalarına yardımcı olması gerekir (Parreira ve diğ., 2015: 260).

Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğitimlerini değerlendirdiği bir çalışmada, katılımcılar; girişimcilik eğitimlerinin bilgi, beceri ve yetkinlik konusunda kendilerine katkı sağladığını düşündüklerini ifade etmişlerdir. Girişimcilik ile ilgili birçok alanda olumlu katkı sağlayan girişimcilik eğitimlerinin özellikle bankacılık ve finans konusunda yeteri kadar faydalı olmadığı sonucunu veren araştırmalar da mevcuttur (Fatoki ve Oni, 2014: 589). Doktora öğrencilerinin almış olduğu girişimcilik eğitimlerinin yüksek lisans öğrencileri ile karşılaştırılmasının yapıldığı bir araştırmada ise, doktora öğrencilerinin istihdam olma sürecinde girişimcilik eğitimlerinin olumlu düzeyde etkilerinin olduğu sonucu elde edilmiştir (Nimeshi, 2017: 88)

2. KOSGEB Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri

Türkiye’de girişimcilik alanında izlenen en önemli politikalardan biri KOSGEB’in (Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı) yeni iş kuracak ya da işlerini geliştirmek isteyenlere yönelik yapmış olduğu Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri’dir (Mutlu, 2014: 3).

KOSGEB, bu eğitimlerle sadece girişimcilik bilincini oluşturmamakta aynı zamanda iş fikri olan girişimcileri hibe ve kredi olanakları ile desteklemektedir (Uluköy, Demireli ve Kahya, 2013: 81).

KOSGEB’in Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi ücretsiz olup, süresi 60 saattir. Eğitim dört ana modülden oluşmaktadır (Mutlu, 2014: 6):

Modül 1: Girişimcilik özelliklerinin sınanması, iş fikri geliştirme ve yaratıcılık egzersizleri,

Modül 2: İş planı kavramı ve öğeleri (pazar araştırma, pazarlama planı, üretim planı, yönetim planı, finansal plan)

Modül 3: İş planı öğelerinin pekiştirilmesine yönelik atölye çalışmaları

Modül 4: İş planının yazılması ve sunumunda dikkat edilecek hususlar

3. Yöntem

3.1. Araştırmanın Amacı

Girişimcilik eğitimleri, girişimcilik kültürü kazandırmak ve girişimci sayısını artırmak amacıyla düzenlenmektedir. KOSGEB’in yapmış olduğu Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri sonunda, katılımcıların ne kadarının girişimci

olduğu ve girişimci olmayanları etkileyen unsurların tespit edilmesi, araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Bu kapsamda Kırklareli KOSGEB İl Müdürlüğü bünyesinde 2015 yılı içerisinde gerçekleştirilen girişimcilik eğitimleri değerlendirilmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Nitel araştırmalarda örneklemin amacı, bir olguyu netleştirebilecek ve derinleştirebilecek olan belirli bir olgu ya da olayı elde etmektir. Nicel araştırmada olduğu gibi istatistiksel bilgilere ulaşmaktan ziyade araştırmanın amacına hizmet edecek analitik bilgileri elde etmeye yönelik olmalıdır (Baş ve Akturan, 2017: 225-226). Bu kapsamda araştırmanın içeriğine uygun olarak amaçlı örnekleme yolu izlenmiştir.

Araştırmanın evrenini Kırklareli KOSGEB İl Müdürlüğü'nün düzenlemiş olduğu Uygulamalı Girişimcilik Eğitimlerine 2015 yılında katılanlar oluşturmaktadır. Eğitime katıldıktan sonra 1 (bir) yıl gibi belli bir zaman aralığının geçmesi araştırmanın amacı açısından önem taşımaktadır. 2015 yılında eğitime toplamda 422 kişi katılmıştır. Örneklem olarak katılımcıların % 10'una (42 kişi) ulaşılması hedeflenmiş olup araştırma kapsamında görüşülen ve görüşleri değerlendirilen girişimci aday sayısı 40 kişidir.

3.3. Verilerin Toplanması ve Yorumlanması

Araştırma verileri görüşme yöntemi kullanılarak elde edilmiştir. Görüşülecek kişilerin iletişim bilgileri KOSGEB İl Müdürlüğünden temin edilmiştir. İletişim bilgileri her eğitime katılanları ayrı sınıflar halinde gösterecek şekilde 17 grup halinde temin edilmiştir. 17 farklı sınıfın her biri içinden temsil olarak % 10 oranına denk gelecek şekilde 2 yada 3'er kişiyle görüşme yapılmıştır. Görüşülecek kişiler her bir sınıf içerisinden rastgele seçilerek tercih edilmiştir.

3.4. Bulgular

Araştırma kapsamında görüşülen 40 kişinin % 60'ı (24 kişi) erkek, % 52,5'i (21 kişi) evli, % 35'i (14 kişi) Lisans ve % 32,5'i (13 kişi) Lise mezunu olup detaylı bilgiler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Bilgileri

Değişken		Frekans	Yüzde (%)
Cinsiyet	Erkek	24	60
	Kadın	16	40
Medeni Durum	Evli	21	52,5
	Bekar	19	47,5
Eğitim Durumu	İlköğretim	4	10
	Lise	13	32,5

Ramazan Tiyek

	Ön lisans	7	17,5
	Lisans	14	35
	YL veya Doktora	2	5
Toplam		40	100

3.5. Araştırma Sonuçları

Araştırma kapsamında görüşülen katılımcıların KOSGEB Girişimcilik kurslarından resmi iletişim kanallarından ziyade çoğunlukla çevrelerinde bulunan kişiler aracılığı ile haberdar oldukları sonucu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 2: Katılımcıların Girişimcilik Kurslarından Haberdar Oldukları İletişim Kanalları

Değişken		Frekans	Yüzde (%)
Girişimcilik Kursundan Haberdar Olunan İletişim Kanalları	İŞKUR	3	7,5
	KOSGEB	3	7,5
	Arkadaşlardan	10	25
	Öğretim Üyelerinden	10	25
	İnternette	3	7,5
	Akraba ve komşulardan	5	12,5
	Diğer*	6	15
Toplam		40	100

*İlanlardan, daha önce girişimcilik kursuna katılan arkadaşlarından, televizyon reklamlarından, Belediyeden, okuldaki ilanlardan ve cezaevinde iken haberdar olma üzere 6 değişik iletişim kanalından istifade edilmiştir.

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere Girişimcilik kursuna katılanların % 25'i (10 kişi) girişimcilik kurslarından arkadaşları aracılığı haberdar olduğunu; diğer % 25'i (10 kişi) de üniversitedeki öğretim elemanlarından haberdar olduklarını ifade etmişlerdir. Üniversitedeki öğretim üyelerinden haberdar olanların büyük bir çoğunluğu önlisans yada lisans öğrencisi iken haberdar olmuş olanlardır.

Katılımcıların çoğunluğunun doğrudan KOSGEB'ten haberdar olmamaları veya değişik iletişim kanallarından haberdar olmalarından hareketle kurumlar arasındaki koordinasyon ve işbirliğinin geliştirilmesine ihtiyaç duyulduğu anlaşılmaktadır (Akyüz, 2013: 96).

Araştırma kapsamında girişimcilik kurslarına katılanlara girişimcilik eğitimleri öncesinde iş sahibi olup olmadıkları da sorulmuştur. Araştırma

kapsamında görüşleri değerlendirilen katılımcıların % 40'ının (16 kişi), bir işi olup girişimcilik eğitimleri öncesinde bir işte çalışmaktadırlar.

Tablo 3: Katılımcıların Girişimcilik Eğitimi Öncesindeki Çalışma Durumları

Değişken	Frekans	Yüzde (%)	
Girişimcilik Kursuna Katılmadan Önce Başka Bir İşte Çalışma Durumu	Çalışan	16	40
	Çalışmayan	17	42,5
	Öğrenci	7	17,5
Toplam	40	100	

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere girişimcilik eğitimine katılanların % 42,5'i (17 kişi) herhangi bir işte çalışmayan ve diğer % 17,5'i (7 kişi) ise üniversite bünyesinde örgün eğitim içerisinde yer alıp mezun olduktan sonra Girişimcilik Eğitimi Sertifikası'nı kullanmak üzere girişimcilik eğitimine katılan kişilerden oluşmaktadır.

Araştırma kapsamında görüşleri değerlendirilenlerin büyük çoğunluğu (% 72,5; 29 kişi) kendi işini kurmak amacıyla girişimcilik kursuna katılmak istediklerini ifade etmektedirler. Girişimciliğin özel sektör çalışanlarına cazip gelmesinin iki temel nedeni olduğu söylenebilir. Birincisi, özel sektör çalışma koşullarının ağır olması ve hak ettikleri değeri göremedikleri inancı onları kendi işinin patronu olmaya yönlendirmektedir. İkincisi ise, özel sektörde çalışanların piyasayı yakından tanıma fırsatını yakalamış olmalarının ve iş deneyimlerinin onları girişimci olmaya özendirilmesi ve cesaretlendirmesidir (Mutlu, 2014: 12).

Tablo 4: Katılımcıların Girişimcilik Eğitime Katılma Nedenleri

Değişken	Frekans	Yüzde (%)	
Girişimcilik Kursuna Katılma Nedeni	Kendi işini kurma isteği	29	72,5
	İş bulma sürecinde ciddi bir alternatif olması isteği	5	12,5
	Öğrencilik devam ederken Sertifika sahibi Olunma İstenmesi	5	12,5
	Varolan İş büyütmek	1	2,5
Toplam	40	100	

Ramazan Tiyek

Kendi işini kurmak amacıyla girişimcilik kursuna katılmalarına rağmen, kendi işini kuranların sayısının kursa katılım oranı ile paralel olmaması, katılımcıların girişimcilik kursuna katılmak istemelerindeki sebepleri de sorgulamayı gerektirmektedir. Araştırma kapsamında kendi işini kurma haricinde ifade edilenler değerlendirildiğinde, katılımcıların %12,5'inin (5 kişi) iş arama sürecinde iş bulamaması halinde yapılabilecek bir iş olarak değerlendirdikleri, % 12,5'i (5 kişi) öğrencilik faaliyeti devam ederken sertifika sahibi olunmak istenmesini girişimcilik eğitime katılma gerekçesi olarak değerlendirirken, katılımcılardan sadece bir kişi (% 2,5) mevcut durumda varolan işini büyütme amacıyla hem girişimcilik ile ilgili genel bilgi düzeyini geliştirmek hem de kurs sonunda verilecek sertifika ile birlikte hibe desteklerinden yararlanmak istediğini ifade etmiştir.

Yapılan bir başka araştırmanın sonuçları da yukarıdaki bilgilere benzer şekilde ortaya çıkmıştır. Kursiyerlerin girişimcilik sertifikası almak istemesinin pek çok nedeni vardır. Bu nedenlerden hangisinin daha öncelikli olduğuna bakıldığında, "birilerinden bir şeyler beklemekten vazgeçtiğim ve kendim için bir şey yapmam gerektiğine inandığım için" diyenler (%68) ilk sırada yer almaktadır. "Gerçekten girişimci olmak istediğim için" diyenler (%67) ikinci sırada ve "KOSGEB teşviklerinden yararlanmak için" (%64,9) diyenler ise üçüncü sırada yer almaktadır. "Vakti gelince işime yarar" diyenler ise %49,6 oranı ile dördüncü sırada yer almaktadır (Mutlu, 2014: 12).

Araştırma kapsamında görüşleri değerlendirilenlerden girişimcilik eğitimleri sonrasında katılımcılardan sadece 2 kişi KOSGEB Girişimcilik Desteği ile kendi işini kurabilmiştir. Bu kişilerin girişimci oldukları alan halı yıkama ve gelinlik dikimevi işyerleridir. Gelinlik dikimevi işini yapan kişi eşi ile birlikte çalışırken, diğer halı yıkama alanında işyeri açan kişi kendisi haricinde 2 kişinin de istihdamını sağlamıştır.

Tablo 5: Girişimcilik Eğitimi Sonunda Girişimci Olma Durumu

Değişken	Frekans	Yüzde (%)	
Girişimcilik Kursu Sonunda Kendi İşinizi Kurabildiniz mi?	Evet	2	5
	Hayır	32	80
	Kendi İşimi Kurdum ama Girişimcilik Desteği Almadan	6	15
Toplam	40	100	

Tabloda da görüldüğü üzere katılımcıların % 80 (32 kişi) gibi büyük bir çoğunluğu girişimcilik eğitimi sonunda kendi işlerini kuramadıklarını ifade etmişlerdir. Geriye kalan 6 kişi (% 15) ise KOSGEB Girişimcilik Eğitimleri sonunda kendi işlerini kurmakla birlikte KOSGEB Girişimcilik Desteklerinden yararlanmadıklarını ifade etmişlerdir. Bu kişilerden 1'i fastfood işletmeciliği, 1'i

kuaför, 1'i çay ocağı, 1'i binalara dış cephe dekoratif cephe yalıtım sistemleri işi (söve), 1'i öğrenci servis taşımacılığı ve bir diğeri de bilgisayar işi olmak üzere toplamda 6 farklı işyeri işletmektedir.

Tablo 6: Katılımcılara Göre Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Üzerine Etkileri

Değişken		Frekans	Yüzde (%)
Girişimcilik Eğitiminin "Girişimcilik" Alanındaki Bilgi Seviyenize Etkisi	Olumlu Etkileri Oldu	36	90
	Eğiticiler Yasal Düzenlemelere Yeterince Hakim Değil	3	7,5
	Eğitimler Çok Teorik Boyutta Gerçekleşti	1	2,5
Toplam		40	100

Araştırma kapsamında görüşleri değerlendirilen katılımcıların % 90 (36 kişi) gibi büyük bir çoğunluğu Girişimcilik Eğitimleri'nin çok faydalı geçtiğini, girişimcilik üzerine ciddi anlamda katkısı olduğunu ifade etmektedir. Geriye kalan 4 kişinin 3'ü (% 7,5) "eğiticilerin yasal düzenlemelere yeterince hakim olmadıklarını, güncel gelişmeleri takip edemediklerini" ifade etmişlerdir. Katılımcılardan sadece 1'i (% 2,5) Eğitimlerin çok teorik boyutta gerçekleştiğini, uygulamada ise karşılaşılan durumların eğitimlerde bahsedildiği gibi olmadığını ifade etmiştir.

Araştırma sonuçlarına bakıldığında dikkat çeken önemli hususlardan bir tanesi; girişimcilik kurslarına katılanların çoğunun işyeri açamamış olmasıdır. Katılımcıların karşılaştıkları problemlerden hareketle "girişimcilik kursu sonunda kendi işini kuramamaları" önemli bir unsur olarak dikkat çekmektedir. Bu durum ile ilgili olarak katılımcıların görüşleri aşağıdaki tabloda detaylı bir şekilde yer almaktadır.

Ramazan Tiyek

Tablo 7: Katılımcılara Göre Girişimcilik Kursu Sonunda Kendi İşyerini Kuramama Nedenleri

Sıra	Girişimcilik Eğitimleri Sonunda Kendi İşini Kuranların Sayısının Azlığının Nedenleri
1	Girişimcilik kurslarına gelenlerin çok kararlı olduklarını düşünmüyorum, sadece eğitime katılmak için geliyorlar...
2	Girişimcilik kurslarına gelenlerin bir kısmı kurmak istedikleri işlerin desteklenip desteklenmediğini bilmeden sadece vakit geçirmeye geliyorlar...
3	Girişimcilik kurslarında anlatılanlar çok gerçekçi değil, bir anlamda toz pembe...Kurs sonrası dönemde çok geç uygulanan prosedürler var, bürokratik engeller ve personel açısından ince eleyip sık dokuyorlar...
4	Girişimcilik eğitiminin süresinin birkaç aylık olması gerekir, yeterli olduğunu düşünmüyorum...
5	Girişimci olmayı kendi adıma çok detaylı araştırmadım, boşta durmayayım diye eğitime katıldım...
6	Kendi işimi kurabilmek için yeteri kadar birikimim yoktu, işyeri açmak da çok da kolay değilmiş gibi geldi ve bürokratik engeller...
7	Girişimcilik kurslarına katılanların öz sermayeleri genellikle yetersiz, ancak kursa katılanlar 'kursiyerlerin hiç öz sermayeleri olmasa da kurs açabileceklerini' düşünüyorlar...
8	Kendi öz sermayemi yeterli görmediğim için girişimci olmak için gayret sarfetmedim...
9	Her türlü birikime sahibim ama kendi işyerimi açabilmem için "Uсталık Belgesi" almam gerekiyor, o olmadığı için işyerimi açmadım...
10	Kurs sonunda hemen işyeri açma niyetim yoktu zaten, ihtiyaç olduğunda bu belge ile kendi işyerimi kuracağım...
11	Almış olduğum eğitimi işyeri açmak için yeterli görmüyorum, Piyasa bilgisi konusunda eksikliklerim var ve öz sermaye durumum yeterli değil...
12	Girişimcilik kursuna gelenler "Devlet nasıl olsa hibe veriyor" mantığı ile hareket ettikleri için kendi işyerlerini kurmakta zorlanıyorlar...
13	Kısa sürede kendi işimi kurmaktan ziyade eğitime devam ederken boş vaktimi kaliteli değerlendirmek istediğim için girişimcilik eğitimi kurslarına katıldım...
14	Girişimcilik kurslarına katılıp da işyeri açanların tecrübelerinden istifade edilebilecek bir ortam oluşturulabilirse kendi işini kurmak isteyenlerin sayısı artırılabilir...Canlı (somut) örnekler kişileri harekete geçirmede daha etkili olabilir...
15	Girişimcilik kursu sonunda belgeyi aldım ama kendi işimi kurmak için herhangi bir girişimde bulunmadım...
16	Genellikle öz sermaye yetersizliği söz konusu...Girişimci sayısının artırılabilmesi için belli yaşın üstündekilerin kurslara katılmaları

	sağlanabilir...
17	Öz sermaye durumum çok yeterli değil, 2 yıl sonra kendi işimi kuracağım...
18	Kendi işimi kurabilmeyi öz sermayem olsaydı düşünürdüm ama şuan yeterli birikimim olmadığı için düşünemiyorum...
19	Belgeyi alınca devlet destek olacak diye bekliyorduk, Karşılıklı da olsa ön ödeme olsa daha iyi olurdu...
20	Öz sermaye durumum yetersiz, girişimcilik desteğinin sadece makina alımları gibi ürünler için yapılması yeterli olmayıp ödemenin çeşitlendirilmesi gerekir...
21	Girişimcilik kursuna katılanlar “ne için ne kadar ödeme yapılabileceği” konusunda çok bilinçli değiller. Ayrıca yapılacak destek ödemelerinde çok katı olunması ve öz sermaye yetersizliği gibi durumlar söz konusu...
22	Öz sermaye yetersizliği...
23	Girişimcilik destekleri çeşitlendirilmeli sadece ekipmanlara yönelik olmamalı...
24	Öz sermaye yetersizliği...
25	Sadece yeni iş kuranlar değil, işi olanlar da desteklenmeli, özellikle mevcut işlerin değiştirilmek istenmesi yada geliştirilmek istenmesi durumlarında...Hangi projeye destek sağlanacağı konusunda eğitimi veren hocaların da sürece dahil edilmesi gerekir. Cesaretlendirici uygulamalara ağırlık verilmeli...
26	Öz sermaye yetersizliği...
27	Girişimcilik kursuna katılanlar kursa katılmaları ile birlikte girişimcilik desteğine hak kazandıklarını düşünmelerinden, çok bilinçli hareket edememelerinden dolayı...
28	İşyeri açacaktım (Tercüme bürosu) ama o işyerinde çalışacak düzeyde kalifiye personeli yaşadığım bölgede bulamadım...
29	Yapmak istediğim iş belli (lokantacılık) ancak öz sermaye yetersizliğinden dolayı olmadı. Bir taraftan sermayemi artırmak diğer taraftan da girişimcilik desteği için gerekli olan bu sertifikayı almak istedim. Şartlar oluşunca kendi işimi kurmak istiyorum...
30	Girişimcilik kursuna katılanların daha bilinçli hareket etmeleri gerekir. Sermaye durumumu düzeltince kendi işimi kuracağım...
31	Cesaretsizlik, kendine güvenememe, varolan birikimi de kaybetme korkusu...
32	KOSGEB'e güvenip işyeri açanlar başarısız olabilirler, ödemeler geç oluyor: oysa eğitim esnasında ücretler hemen yatıyor denilmişti...
33	Çok detaylı düşünmeden hareket ediliyor, sonra işin içinden çıkılamıyor, girişimciler iş yapacakları sektörün bilgilerini elde etmede problem yaşıyorlar...

Ramazan Tiyek

34	KOSGEB Girişimcilik desteğine başvurmadan kendi imkanlarımla kendi işimi kurdum (çay ocağı). İnsanlar KOSGEB'e güvenmek istemiyorlar...
35	Girişimcilik eğitimleri iş kurmak isteyen herkesin katılımına açık olmalı...
36	Kendimi çalışma hayatında girişimci olarak değerlendiremiyorum, o aşamaya gelmediğimi düşünüyorum. Buna ek olarak belli bir öz sermayeye sahip değilim.
37	Girişimcilik eğitimi kurslarında anlatılanların teorik kalması, adayların bu bilgilerin pratik hayattaki yansımalarını öğrenmek istemeleri...

Araştırma kapsamında girişimcilik kurslarına katılım sayılarına göre girişimci sayılarının azlığının nedeni katılımcı görüşleri çerçevesinde yukarıdaki tabloda yer almaktadır. Katılımcıların girişimcilik kursuna katıldığına dair belge sahibi olmak istemeleri, sermayelerinin yetersiz olması, bürokratik işlemleri kendilerine bir engel olarak görmeleri, bazı iş yada harcamalara girişimcilik desteğinin verilmediğini sonradan öğrenmeleri ve girişimcilik konusunda eğitim almalarına rağmen bazılarının cesaretsiz davranmaları girişimci sayılarının az olmasında etkili olan faktörlerdir.

Girişimcilik kurslarına katılanların sayıları gayet yeterli olmasına rağmen yukarıdaki tabloda da yer aldığı üzere girişimci olan kişi sayıları yetersiz düzeydedir. Elbette eğitime katılan herkesin girişimci olması beklenemez ama katılımcıların % 5'i kadar bir kısmı girişimci oluyorsa çok yeterli olduğu da söylenemez. Katılımcıların kendi görüşleri çerçevesinde girişimci sayısının artırılması için neler yapılabilir sorusunun yanıtları da aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 8: Katılımcılara Göre Girişimci Sayısının Artırılabilmesi için Yapılması Gerekenler

Sıra	Katılımcılara Göre Girişimci Sayısının Artırılabilmesi için Yapılması Gerekenler
1	30 kişi kursa geliyorsa en fazla 5 kişi işyeri açıyor. Oranın artırılabilmesi için gerçekten işyeri açmak isteyenlerin kurslara katılımlarının sağlanması gerekir...
2	Bürokratik işlemler kişilerin yorulmalarına neden olabilmekte olup, bürokrasinin biraz daha esnetilmesi gerekir...
3	Girişimcilik kursuna katılan kişilerin yapı itibarıyla ticarettten biraz anlaması lazım. Bununla ilgili çalışmalar yapılması gerekir...

4	Girişimcilik kursu sonunda yapılacak işlerle ilgili istenen proje yazımı sürecinde yeterli bilgiye sahip değiliz. Sektördeki pazar payı vb. gibi verilere ulaşmakta zorlanıyoruz. Bununla ilgili istatistikî bilgiler kısıtlı bir şekilde. Ayrıca girişimcilik eğitimi sonucunda arzu edilen girişimcilik kültürünün benimsenebilmesi için üniversite çağına gelmeden ortaokul, lise yıllarında daha kapsamlı bir şekilde girişimcilik eğitimlerinin verilmesi gerekebilir...
5	Girişimcilik birkaç günde kazanılabilecek bir özellik olmayıp, girişimcilik kültürü için üniversitede bir dönemlik ders olarak verilebilir. Ayrıca iletişim kanalları zenginleştirilerek hedef kitlede yer alanların hepsinin haberdar olması sağlanabilir. Girişimcilik eğitimi kurslarından bazı arkadaşlarımızın haberi olmamıştı...
6	Girişimcilik kursuna katılanların çoğu piyasa araştırmalarını yapma konusunda yetersiz kalmaktadırlar. Herkes aynı işi yapmayı istiyor. Bu konuda bilinç seviyesini yükseltici çalışmalar yapılabilir...
7	Belge tarihinden önce aynı işin kodunu kullandığımız için destek alamıyoruz...İşyerinde yangın çıktı destek alamıyoruz, yasal şartlara uyup da vergi kaçırarlara, kaçak işçi çalıştıranlara bir yaptırım olmuyor ama iyi niyetli olsanız bile şartlar kanuna uymuyorsa bişey elde edemiyorsunuz. İşimi yapıyorum ama yetmiyor. Dükkanı kapatmak zorunda kalacağım böyle olursa...
8	Girişimci olmak için değil, okulun ara tatiline denk gelmesinden dolayı girişimcilik kursuna katıldık...Girişimci sayısı mı artırılmak isteniyor yoksa girişimcilik kültürü mü artırılmak isteniyor? Buna karar verilmesi gerekir...
9	Girişimci olabilmek için 9 günlük eğitim çok kısa ve girişimcilik kursuna sadece iş kurma konusunda kararlı olanların katılımlarını sağlayıcı düzenlemelere ihtiyaç bulunmakta...
10	Girişimcilik desteğinin işin kurulmasından sonra değil de iş kurma aşamasında yapılması gerekir...
11	Girişimcilik desteklerinin suistimal edilmemesi için denetim mekanizmalarının aktif bir şekilde işletilmesi gerekir. Bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmalarının sürekli yapılması gerekir.
12	Suistimal edenler oluyor diye iyi niyetli olan kişilerin talepleri kısıtlanmamalı, suistimal edenlerle diğerlerinin ayrımını sağlayıcı düzenlemeler yapılarak mevcut yasaların katı halinin esnetilmesi gerekir.
13	Kendi adıma iş alternatifim oluşunca girişimci olmaya cesaret edemedim. Katılımcılardan kararlı olanlarının belirlenmesi, girişimci sayısının artırılması açısından önemlidir...
14	Eğitim içeriği ile ilgili KOSGEB tarafından detaylı bilgi verilmesi gerekiyor. Katılımcıların girişimcilik özelliklerini taşıyıp taşıyamamaları ile ilgili detaylı çalışmaların yapılmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Ayrıca eğitime gelenlerin niyeti girişimci olmaktan ziyade girişimcilik teşviklerinden yararlanmak gibi gözüküyor. Çünkü girişimcilik teşviklerinden yararlanabilmek için insanlar kendileri yerine boş vakti bol olan anne veya babalarını bu kurslara

Ramazan Tiyek

	gönderebilmektedirler...
15	Paranın hepsini alamamak veya geç kalmak iş yapmayı zorlaştırıyor. Daha sonraki süreçte verilen 50.000 TL faizsiz hibe programından yararlanmak için başvurduğum ama yararlanamadım. Bu tür düzenlemelerde girişimcilik belgesi olanlara öncelik verilmesi faydalı olabilirdi...
16	Girişimcilik kursunda aktarılan bilgilerin teorik olarak anlatılmasından ziyade pratik uygulama örnekleri yada kendi işini kuranların yaşadıkları tecrübeleri aktarmaları şeklinde gerçekleştirilebilir...
17	Mevzuat basit, anlaşılır ve girişimciyi koruyan tarzda olmalıdır. Bürokrasi ile ilgili daha sonraları iyileştirmeye gidilse de (danışmanlık şirketlerini ortadan kaldırma vs.) girişimciler birçok evrak işleri ile uğraşmak zorundalar. Bu evrak ve bürokrasi yığınının azaltılması, bilhassa basitleştirilmesi gerekmektedir. Yanlış bilinen bilgilerden bir tanesi de girişimciliğin sonradan kazanılmayacağı hakkındaki bilgidir. Girişimcilik kültürü, eğitim ve biraz da teknik bilgi ile kazandırılabilir. Girişimci olmak isteyenlerin karşılaştıkları problemlerden bir tanesi de amaçlarını, ne istediklerini tam olarak belirleyememeleridir. Bu durum danışman desteği ve eğitimler sayesinde giderilerek, kişilerin kendilerini de tanımlarına yardımcı olabilecek şekilde geliştirilebilir.
18	Girişimcilik eğitimleri iş kurmak isteyen herkesin erişimine açık olmalı

Sonuç ve Değerlendirme

Toplumsal hayatta yer alan bireylerin yaklaşık % 80 gibi büyük bir oranı emeklerinin karşılığında alacağı ücreti düşünerek başkalarına bağımlı bir şekilde, bağımlı statüler altında çalışmaktadırlar. Diğer taraftan bakıldığında toplumda yer alan bireylerin çok az bir kısmı kendi işini yapmaktadır. Bu durum ekonomik durumun normal seyrinde olduğu zaman problem olarak görülmeyebilir. Ekonomik durumdaki olası olumsuzluklar hem işverenleri hem de başkalarına bağımlı çalışmak zorunda kalan bireyleri olumsuz olarak etkilemektedir. Özellikle işsizlik probleminin belirginleşmeye başladığı durumlarda, işsizliğin olumsuz etkilerini azaltıcı uygulamalar yapılmaya başlanmaktadır. KOSGEB'in düzenlemiş olduğu "Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri" de bu düzenlemelerden birisidir. Girişimcilik eğitimleri aracılığıyla girişimci olma potansiyeli olanların kendi işyerlerini kurmalarına yardımcı olabilecek bilgiler paylaşmakta ve bireylerin hem iş sahibi olmaları hem de işsiz olan kişilerin iş sahibi olmalarına destek olunması

amaçlanmaktadır. Bu çerçevede ülke genelinde girişimcilik eğitimi kursları düzenlenmekte ve bu eğitimlere katılarak başarılı olanlara sertifikalar verilmektedir. Sertifikalar sonraki süreçte kendi işini kurmak isteyenlere bir kısmı karşılıksız bir kısmı da uzun vadede karşılığı olacak şekilde girişimcilik desteği verilmesini sağlamaktadır. Gerek literatürdeki bilgiler gerekse de pratik hayattaki yansımaları girişimcilik eğitimlerine katılanların çok az bir kısmının girişimci olabildiklerini göstermektedir. Bu durum üzerinde önemle durulması gereken bir konudur. Araştırma kapsamında 2015 yılında Kırklareli ili genelinde KOSGEB'in düzenlemiş olduğu Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri'nin katılımcıların girişimci olup olmamaları üzerine etkisi değerlendirilmiştir. Görüşme yapılan 40 kişi içerisinde sadece 2 kişi (% 5) KOSGEB Girişimcilik desteği alarak kendi işyerini kurabilmiştir. Geriye kalanlardan da 6 kişi (% 15) kendi işini kurmuş fakat herhangi bir KOSGEB desteği almadan bu işlemi gerçekleştirmiştir. Girişimci olmasında girişimcilik eğitiminin etkisi olmakla birlikte finansal desteklerden yararlanmayı çeşitli nedenlerle tercih etmemişlerdir. Girişimcilik desteğinden yararlanmama nedenlerinin başında bürokratik işlemlerin uzun sürmesi, katılımcıların girişimcilik konusundaki kararsızlıkları, girişimci olmak için gerekli öz sermaye yetersizliği gibi unsurlar olduğu sonucu elde edilmektedir.

Araştırmanın üzerinde yoğunlaştığı bir diğer husus ise katılımcılara göre girişimci sayılarının artırılabilmesi için nelerin yapılması gerektiğinin üzerinde durulması olmuştur. Katılımcı görüşleri ve literatürde yer alan veriler çerçevesinde aşağıdaki öneriler getirilebilir:

- Öncelikle eğitime katılacakların sosyo-demografik özellikleri, girişimcilik eğitimi içeriğine hizmet edecek şekilde değerlendirilebilir. Katılımcıların kendilerinin girişimcilik eğilimleri, ailelerinde girişimci olup olmaması, algılanan davranışsal kontrol durumu vb. gibi açılardan değerlendirmeler yapılabilir (Fayolle, Gailly ve Lassas-Clerc, 2006: 518).
- Girişimcilik eğitimlerine katılmak isteyenlere öncelikle girişimciliğe ne kadar meyilli olduklarını belirlemek için eğitime katılacak olanlara yönelik eğitim başlamadan önce bir çalışma yapılabilir. Eğitim içeriğinde yer alması gereken bilgilere karşı ne kadarlık bir değişim gerçekleşmiş, daha sonra eğitim sonunda eğitim başında yapılan değerlendirmenin bir benzeri yapılarak eğitim içeriğinde ne kadarlık bir düzelme gerçekleşmiş bu durum da gözlenmiş olur. Aynı zamanda eğitmenlerin değerlendirilmesi de yapılmış olur (Fayolle, Gailly ve Lassas-Clerc, 2006: 515). Eğitime katılanların bazılarının “Zihnimde netleştiremedim ne iş yapacağımı, düşündüklerim gerçekleşmedi” veya “Risk almaktan korkuyorum. Daha önce girişimci olmuş birisinin canlı bir şekilde yaşadıklarını anlatması daha faydalı olur” şeklindeki sözleri girişimcilik eğitimlerine katılacak olanların seçiminde daha özenli davanılmasını gerektirmektedir.
- Başka bir çalışmada girişimci adaylarının genç olmasının heyecan ve çalışma arzusu taşımalarından dolayı etkili olabileceği ifade edilirken (Mutlu, 2014: 9), yapılan araştırmada katılımcılardan biri “genç kursiyerlerin tam olarak ne yapmak istediklerini bilemediklerini, onun için belli yaşın üzerindeki kurslara dahil edilmeleri gerektiğini, hatta daha önce belli bir işte çalışmış olanların girişimcilik desteklerinden

Ramazan Tiyek

yararlanmaları gerektiğini” ifade etmişlerdir. Görüldüğü üzere girişimcilik eğitimine katılacakların hangi yaş aralığında olması gerektiği ile ilgili kesin bir sonuç elde etmek çok mümkün görünmemektedir. Buna karşılık tam olarak ne yapmak istediğini bilmeyenlerin de girişimcilik kurslarına katılmalarını engelleyici düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Araştırma kapsamında görüşleri değerlendirilen katılımcılardan birisi “Daha önce 10 yıl Restaurant müdürlüğü yaptığım için daha kolay işyeri açtım” diyerek daha önceki sahip olduğu iş tecrübesinin kendisine olumlu düzeyde katkı sağladığını ifade etmiştir.

- Girişimcilik eğitimleri daha erken yaşlardan itibaren verilebilir. Lise öğrencilerinin girişimcilik düzeylerinin simülasyon programı sayesinde elde edildiği bir araştırmada, kişisel kontrol haricindeki girişimcilik ile ilgili gerekli olan özelliklerin bireylerin girişimcilik özellikleri üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca girişimcilik eğitimlerinde özsaygı ve yenilikçilik eksikliği gibi hususların bireylerin psikolojik olarak olumsuz etkilenmelerine neden olmalarından dolayı bunları azaltıcı yada giderici uygulamalara ihtiyaç bulunmaktadır. Gözden kaçırılmaması gereken husus ise lise çağında olan çocukların üniversite mezunu ve diğerlerine göre risk almaktan kaçınmaya meyilli olmalarıdır (Aranda, Bustinza Sanchez ve Djundubaev, 2016: 142).
- Çalışmada girişimci takip sisteminin kurulması gerekliliği de önerilmektedir. Bu sistem sayesinde girişimcilik eğitimi alan katılımcıların takibi yapılarak, verilen eğitimlerin verimliliği ölçülmelidir. Girişimcilik eğitimini başarıyla tamamlayan adaylar için KOSGEB bünyesinde "Girişimci Danışma Birimi" kurulmalıdır. Genelde eğitim veren eğitmenlerin eğitim sonunda adaylar ile iletişimi kesilmektedir. Bu nedenden dolayı uzun vadede adayların danışabilecekleri bir birim kurulması, girişimcilik eğitimini başarıyla tamamlayan adayların proje yazma isteklerini artıracaktır. Bu durumun girişimcilik eğitiminin amacına ulaşmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir (Uluköy, Demireli ve Kahya, 2013: 94).
- Girişimcilik eğitimleri, genelde girişimcilik konusunda düşük deneyime sahip olan eğitmenler tarafından verilmektedir. Eğitmenlerin büyük bir kısmı yaşamları boyunca bir girişimde bulunmamış memuriyet geçmişine sahip kişilerden oluşmaktadır. Bundan dolayı eğitmenler kursiyerlerde yeteri kadar heyecan, yaratıcılık ve yeni fikirlerin oluşmasına katkı sağlayamamaktadırlar. Girişimcilik eğitiminin üç farklı eğitmen ile verilmesi önerilmektedir. Bu eğitmenlerden birincisi teorisyen (temel girişimcilik bilgileri veren akademisyen), ikincisi, yaşanılan yerde değişik girişimcilik uygulamalarına imza atmış bir girişimci ve üçüncü eğitmen ise daha önce bir girişimcilik eğitimine katılmış ve proje hazırlamış eski bir kursiyer olmalıdır (Uluköy, Demireli ve Kahya, 2013: 94).
- Araştırma kapsamında ulaşılan sonuçlardan biri de girişimcilik kurslarına katılanların heterojen özellikler göstermeleridir. Grubun özellikleri aynı olmasa bile benzer özellikler göstermesi hem eğitmen açısından hem de katılımcılar açısından faydalı olacaktır. Pedagojik açıdan bilgi aktarımı

kolaylaşabilecek ve daha etkili de olacaktır.

- Girişimcilik eğitimleri, sihirli bir dokunuş gibi kısa sürede bireylerin kişilik yapılarını değiştirememektedir. Bu durum gözardı edilirse girişimci sayısının azlığı tam olarak anlaşılamayacaktır. Oysaki bireylerin girişimcilik ile ilgili eğitime katılmadan önceki yaşantılarında sahip oldukları tutum, değer ve bilgi birikimi (Fayolle, Gailly ve Lassas-Clerc, 2006: 511-512) gibi hususlar doğrudan etkili olmaktadır. Girişimcilik eğitimlerinin başarılı olması yada olmaması eğitime katılan kişilerin eğitimlere karşı bakış açısı ve kendi geçmiş yaşantıları ile doğrudan ilişkilidir. Pozitif bir bakış açısına sahip olanların girişimcilik eğitimleri faydalı olurken, negatif bir bakış açısı ile eğitimlere katılan kişilerin eğitimlerden fayda yerine zarar elde ettikleri sonuçları ortaya çıkmaktadır (Fayolle, Gailly ve Lassas-Clerc, 2006: 520). Nijerya’da gerçekleştirilen yoksulluğun girişimcilik eğitimi ile önlenmesi ile ilgili araştırmadan elde edilen sonuç da bu durumu desteklemektedir. Bireylerin sahip oldukları teknik beceriler girişimci olup olmamalarında etkili olabilmektedir (Ogundele, Akingbade ve Akinlabi, 2012: 148).
- Araştırma kapsamında değerlendirilmesi gereken bir diğer husus da, girişimcilik destekleri ile ilgili bürokratik işlerin çokluğu olmuştur. Bazı girişimci adayları girişimcilik teşviklerinin daha önce suistimal edilen davranışları engellemek adına zorlaştırıldığını ifade ettikleri anlaşılmaktadır. Oysa yapılacak yasal düzenlemelerle bireylerin teşvik yoluyla motive edilmeleri gerekmektedir.

Ramazan Tiyek**Kaynakça**

Mutlu, Sevda (2014), “KOSGEB’in Uygulamalı Girişimcilik Sertifikası Eğitimi Kurslarına Katılan Kursiyerlerin Girişimcilik Potansiyelleri ve Eğilimleri”, **Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi**, (9;1), s. 1-22.

Baş, Türker ve Ulun Akturan (2017), **Sosyal Bilimlerde Bilgisayar Destekli Nitel Araştırma Yöntemleri** (3. Baskı), Ankara: Seçkin Yayınları.

Uluköy, M.; Cemalettin Demireli ve Vasfi Kahya (2013), “KOSGEB Girişimcilik Eğitimi Kurslarına Katılan Katılımcıların Girişimcilik Profiline Yönelik Bir Alan Araştırması”, **Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi**, (8:2), s. 79-96.

Fayolle, Alain; Gailly, Benoit ve Lassas-Clerc, Narjisse (2006), “Effect and Counter-effect of Entrepreneurship Education and Social Context on Student’s Intentions”, **Estudios de Economia Aplicada**, Cilt: 24, Sayı: 2, s. 509-523.

Parreira, Pedro; Melo, Rosa; Fonseca, Cesar Joao ve Lisete Monico (2015), “Social Representations of Entrepreneurship: The Role of Training in the Acquisition of Entrepreneurial Skills”, **Riase (Revista Ibero-Americana De Saude E Envelhecimento) Online**, Cilt: 1, Sayı: 3, s. 248-266.

Aranda, Daniel Arias; Bustinza Sanchez, Oscar F. ve Ruslan Djunbaev (2016), “Effects of Gamified Business Simulations on Entrepreneurial Attitude at High School Level”, **Revista de Education**, Sayı: 371, s. 133-156.

Ogundele, O.J.K; Akingbade, W.A. ve Akinlabi, H.B. (2012), “Entrepreneurship Training and Education as Strategic Tools for Poverty Alleviation in Nigeria”, **American International Journal of Contemporary Research**, Cilt: 2, Sayı: 1, s. 148-156.

Akyüz, Yılmaz (2013), “Üniversite Öğrencilerinin KOSGEB Desteklerine Bakış Açılırları ve Girişimcilik Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma: Uşak Üniversitesi Örneği”, **Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 6/3, s. 80-98.

Doğan, Seyhun (2010), **Avrupa Birliği’nin Girişimcilik Politikası**, İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları.

Lee, Sang M.; Daesung, Chang ve Seong-Bae, Lim (2005), “Impact of Entrepreneurship Education: A Comparative Study of the U.S. and Korea”, **International Entrepreneurship and Management Journal**, Cilt: 1, Sayı: 1, 27-43.

Fatoki, Olawale ve Olabanji Oni (2014), “Students’ Perception of the Effectiveness of Entrepreneurship Education at a South African University”, **Mediterranean Journal of Social Sciences**, Cilt: 5, Sayı: 20, s. 585-591.

Chimucheka, Tendai (2014), “Entrepreneurship Education in South Africa”, **Mediterranean Journal of Social Sciences**, Cilt: 5, Sayı: 2, s. 403-416.

Nimeshi, G.K.S. (2017), “Entrepreneurship Education and Employment Performance”, **International Journal of Scientific and Research Publications**, Cilt: 7, Sayı: 10, s. 85-91.

Pittaway, L., Ferrier, M., Aissaoui, R., ve Mass, P. (2017) "Trends in Entrepreneurship Education: Innovation Infrastructure", https://www.researchgate.net/profile/Luke_Pittaway/publication/321193843_Trends_in_Entrepreneurship_Education_Innovation_Infrastructure/links/5a1446fca6fdcc63d15426d9/Trends-in-Entrepreneurship-Education-Innovation-Infrastructure.pdf